

Dan VĂTĂMAN

ISTORIA UNIUNII EUROPENE

Copyright © 2011, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VĂTĂMAN, DAN

Istoria Uniunii Europene : curs / Dan Vătăman. –

București : Pro Universitaria, 2011

Bibliogr.

ISBN 978-973-129-781-1

341.217(4) UE(075.8)

ABREVIERI

art.	- articolul
al.	- alineatul
AUE	- Actul Unic European
ASA	- Acordul de stabilizare și de asociere
BCE	- Banca Centrală Europeană
BCN	- Băncile centrale naționale
BERD	- Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BEI	- Banca Europeană de Investiții
CCMI	- Comisia consultativă pentru mutații industriale
CE	- Comunitatea Europeană
CECA	- La Communauté européenne du charbon et de l'acier
CECO	- Comunitatea europeană a cărbunelui și oțelului
CEDS	- Comitetul european al drepturilor sociale
CEE	- Comunitatea economică europeană
CEEA	- Comunitatea europeană a energiei atomice
CEFTA	- Central European Free Trade Agreement/Acordul Central European de Liber Schimb
CEPOL	- European Police College
CES	- Comitetul Economic și Social
CIG	- Conferință interguvernamentală
CJCE	- Curtea de Justiție a Comunității Europene
COREPER	- Comitetul Reprezentanților Permanenți
CR	- Comitetul Regiunilor
CSCE	- Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa
CVC	- Codul Vamal Comunitar
DAE	- Departamentul pentru Afaceri Europene
e.n.	- era noastră
EMCDDA	- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction/ Centrul European de Monitorizare a Drogurilor și a Dependenței de Droguri
EUROJUST	- The European Union's Judicial Cooperation Unit
EUROPOL	- European Police Office
FDP	- Fondul de Dezvoltare a Proiectelor
FEOGA	- Fondul de Orientare și de Garanție Agricolă
FEP	- Fondul European pentru Pescuit
FESF	- Fondul european de stabilitate financiară
FMI	- Fondul Monetar Internațional
GATT	- General Agreement on Tariffs and Trade/Acordul General asupra Tarifelor Vamale și Comerț

GNSS	- Global Navigation Satellite Systems/Sistemul Global de Navigație prin Satelit
IFAC	- International Federation of Accountants / Federația Internațională a Contabililor
INTOSAI	- International Organisation of Supreme Audit Institutions/ Organizația Internațională a Instituțiilor Supreme de Audit
IPA	- Instrumentul de asistență pentru preaderare
î.e.n.	- înaintea erei noastre
JAI	- Justiție și Afaceri Interne
JOUE	- Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
LPS	- Liberatatea de a presta servicii
LS	- Libertatea de stabilire
MCV	- Mecanismul de Cooperare și Verificare
MDC	- Mecanismul de dezvoltare a capacităților
MESF	- Mecanismul european de stabilizare financiară
MNE	- Măsurile Naționale de Execuție
NC	- Nomenclatorul combinat
OCDE	- Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OLAF	- Oficiul European de Luptă Antifraudă
OMC	- Organizația mondială a Comerțului
op. cit.	- opera citată
p.	- pagina
PAC	- Politica agricolă comună
PAEC	- Planul de acțiune european privind capacitățile
par.	- paragraful
PCC	- Politica comercială comună
PCI	- Programul-cadru pentru competitivitate și inovare 2007-2013
PCP	- Politica comună de pescuit
PCT	- Politica comună de transporturi
pct.	- punctul
PE	- Parlamentul European
PESA	- Politica Europeană de Securitate și Apărare
PESC	- Politica Externă și de Securitate Comună
PIB	- Produsul Intern Brut
pp.	- paginile
PSC	- Pactul de stabilitate și creștere
Rec.	- Recomandarea
SEBC	- Sistemul European al Băncilor Centrale
SEE	- Spațiul Economic European
SEN	- Sistemul Electronic de Notificare
SME	- Sistemul Monetar European
TAm	- Tratatul de la Amsterdam
TC	- Tratatul Constituțional
T CECA/CECO	- Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului

TCE	- Tratatul instituind Comunitatea Europeană
TCEE	- Tratatul instituind Comunitatea Economică Europeană
TCEEA	- Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Energiei Atomice
TFUE	- Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
TL	- Tratatul de la Lisabona
TUE	- Tratatul privind Uniunea Europeană
TVC	- Tariful Vamal Comun
UE	- Uniunea Europeană
UEM	- Uniunea Economică și Monetară
UEO	- Uniunea Europei Occidentale
UNMIK	- The United Nations Interim Administration Mission in Kosovo/Misiunea de Administrație Interimară a Organizației Națiunilor Unite în Kosovo
vol.	- volumul

CAPITOLUL 1

EVOLUȚIA IDEII DE EUROPĂ UNITĂ

Ideea unei Europe unite este veche și are rădăcini adânci în istoria continentului european, aceasta luând contur sub forme diferite de-a lungul trecerii timpului. Conform istoricului francez Jean-Baptiste Duroselle, în decursul timpului au fost încercate patru tipuri de proiecte cu relevanță comunitară, respectiv: unitatea prin forță, unitatea după un principiu, unitatea în diversitate și unitatea prin acord reciproc, acestea întrepătrundându-se pe alocuri¹.

Antichitatea greacă a creat primele forme de unitate și cooperare, în această perioadă luând naștere Liga de la Delos² și Liga din Peloponez³, ambele creații politice îmbrăcând forma unor confederații. După dispariția acestora, noua putere a Romei, bazându-se pe o politică de permanentă expansiune, a reușit să creeze cel mai vast și compact imperiu al antichității, una din cele mai unitare și durabile formațiuni statale din istoria omenirii⁴. Modelul roman avea să fie pentru multe secole o țintă în ceea ce privește refacerea, fie și parțială, a unității continentale europene, împlinită vremelnic de împărații Carol cel Mare⁵ sau Otto I.⁶

O altă formă de unitate continentală a fost cea creștină. Dacă odată cu Edictul de la Milano (313 e.n.) creștinismul a devenit o *religio licita* egală în drepturi cu celelalte culte din Imperiul Roman, prin Edictul de la Tesalonic (380 e.n.) acesta a devenit religie de stat obligatorie pentru toți supușii Imperiului. Astfel creștinismul a realizat o sinteză a spiritualității europene care a evoluat sub semnul ideii de unitate, aceasta continuând să

¹ J.B. Duroselle, „The idea of european unity” in *European Integration*, Baltimore: The Johns Hopkins Press, 1957.

² Liga de la Delos a fost o confederație a grecilor ionieni în frunte cu orașul-stat Atena și a luat ființă în anul 478 î.e.n. ca răspuns la pretențiile de dominație a Spartei asupra cetăților grecești, dar și ca formă de într-ajutorare pentru respingerea unui eventual atac din partea Imperiului Persan.

³ Liga Peloponesiană a avut la bază un tratat de alianță între Sparta și Tegea prin care acest oraș se obliga să dea ajutor spartanilor în caz de război precum și împotriva răscoalelor ilotiilor. La această alianță s-au alăturat mai târziu și alte orașe din zona centrală a Peloponezului, interesate să fie aliate cu Sparta, aceasta fiind cel mai puternic stat din punct de vedere militar.

⁴ Statul roman a cunoscut mai multe perioade de dezvoltare din punct de vedere al formelor sale de organizare. Mai întâi acesta a evoluat în perioada regalității (jumătatea sec. VI î.e.n. - până în anul 509 î.e.n.), apoi în perioada republicii (509 î.e.n. - 27 î.e.n.), pentru ca în perioada monarhiei sau a imperiului să evolueze în două etape, respectiv: principatul (27 î.e.n. - 284 e.n.) și dominatul (284 e.n. - 565 e.n.).

⁵ Carol cel Mare (768-814 e.n.), în încercarea sa de a reînvia Imperiul Roman de Apus, a dus numeroase campanii de cucerire împotriva longobarzilor (773-774), saxonilor (772-804), maurilor (785-812) și a avarilor (791-797) în urma cărora a pus bazele unui imperiu care a cuprins între hotarele sale Galia, nordul și centrul Peninsulei Italice, nord-estul Peninsulei Iberice, precum și întinse ținuturi la est de Rhin, fapt pentru care mai este văzut uneori ca părintele fondator atât al Franței cât și al Germaniei.

⁶ Otto I sau Otto cel Mare (912-973 e.n.) a fost regele germanilor începând cu anul 936 și din anul 962 a devenit primul împărat al Sfântului Imperiu German după ce Papa Ioan al XII-lea l-a încoronat, la Roma

fie susținută și promovată chiar și după Marea Schismă¹ din anul 1054, biserica funcționând ca o primă structură paneuropeană.

În contextul afirmării statelor naționale s-a simțit nevoia unui liant mai puternic decât cel religios care să unească statele europene. Astfel, începând cu secolul al XVIII-lea a început să se contureze ideea formulării unor noi proiecte de asigurare a păcii și unității Europei prin reorganizarea ei radicală. Exemple în acest sens ar fi: „Proiectul pentru a face pacea permanentă în Europa”, din anul 1713, al Abatelui de Saint-Piere²; „Planul unei păci universale și eterne” al lui Jeremy Bentham³ sau ideea de „republică europeană” al lui J.J. Rousseau.⁴

Un alt proiect cunoscut este *Proiectul filozofic al păcii permanente (Zum ewigen Friede)* formulat în 1795 de către marele filosof Immanuel Kant (1724-1804), în care acesta a elaborat ideea unui pact internațional, menit să elimine războiul pentru totdeauna din viața popoarelor. Mijlocul preconizat în acest scop era ieșirea statelor din starea de ilegalitate (care reprezenta principala sursă a războaielor) și instituirea unui nou tip de societate internațională, a unui „stat al națiunilor”, de tip federativ, care să garanteze securitatea și protecția pentru toate țările, indiferent de mărimea lor. Această societate ar fi urmat să se realizeze în mod treptat, pornind de la un nucleu puternic, asigurat de un popor cu sistem de stat republican, extinzându-se apoi la nivel continental și, în final, la întreaga lume. Până la materializarea acestui ideal federal se dorea încheierea unei alianțe de tip confederativ între state, care să garanteze excluderea războaielor și a abuzurilor de orice tip. Chiar dacă proiectul nu includea o detaliere concretă, instituțională, a funcționării sistemului federativ preconizat, el marchează totuși un moment de referință în încheierea unei concepții unitare care să includă deopotrivă idealurile pacifismului, liberalismului și federalismului, prin formula unei federații libere a unor state cu regim republican constituțional, bazată pe rațiune și drept internațional, cu garantarea reciprocă a drepturilor.

În același sens s-au exprimat alte ilustre personalități: Alphonse de Lamartine⁵ a lansat *Manifestul către Europa*, iar Victor Hugo⁶ un *Apel pentru Statele Unite ale*

¹ Marea Schismă din anul 1054 a împărțit religia creștină în două mari ramuri: catolică și ortodoxă. Principalele cauze au fost disputele asupra autorității papale, precum și cele legate de jurisdicția asupra anumitor regiuni sau de unele practici liturgice.

² Abatele de Saint Pierre, pe numele său Irénée de Castel (1658-1743), gândea că pentru evitarea războaielor și asigurarea unei „păci prezente și viitoare” pentru dezvoltarea comerțului, suveranii ar trebui să încheie o alianță perpetuă, să se supună unui „senat european” care să dispună de o armată comună, întreținută prin contribuții vărsate de țările membre. Se propunea astfel un sistem de securitate colectivă care să asigure existența și integritatea statelor participante.

³ Jeremy Bentham (1748-1832) a fost un jurist, filosof și reformator social englez. Scopul proiectului său era reducerea și stabilizarea forței diferitelor națiuni componente ale sistemului european, prin eliminarea tratatelor de alianță, ofensive sau defensive, a acordurilor comerciale cu avantaje unilaterale, a forțelor navale în exces, prin desființarea sistemului colonial. El propunea încheierea unui tratat general și permanent, care să fie acceptat în primul rând de Anglia și Franța, ca o garanție și condiție a pacificării Europei. Pentru punerea în aplicare a acestuia el propunea convocarea un Congres european, cu participarea a cîte doi delegați din fiecare țară și o Curte de justiție comună pentru reglementarea diferendelor între națiuni.

⁴ Jean Jacques Rousseau (1712-1778) a fost un filozof, scriitor și compozitor francez, unul dintre cei mai iluștri gânditori ai Iluminismului. A influențat hotărâtor spiritul revoluționar, principiile de drept și conștiința socială a epocii, ideile sale regăsindu-se în schimbările promovate de Revoluția franceză de la 1789.

⁵ Alphonse Marie Louise Prat de Lamartine (1790-1869) - poet, scriitor și politician francez.

⁶ Victor Hugo (1802-1885) - poet, dramaturg, romancier și prozator francez.

Europei (1851). Mai târziu, Victor Hugo afirma că „*Europa are nevoie de o naționalitate europeană*”, iar într-un mesaj adresat Congresului Păcii de la Lugano, scria: „*Cu siguranță acest lucru formidabil, republica europeană, o vom avea. Vom avea aceste State Unite al Europei care vor încorona lumea veche*”¹.

Visul acesta a fost însă spulberat de izbucnirea primului război mondial (cunoscut și ca *Marele Război*), care a infirmat iluziile și speranțele pacifismului internaționalist, efectele conflagrației depășind cele mai pesimiste previziuni.²

Așadar, la aproape o sută de ani de la războaiele napoleoniene, care pustiiseră ani îndelungați bătrânul continent, Marele Război lăsa Europa în ruine, cu importante pierderi de vieți omenești, cu grave probleme economice și sociale. Din dorința statelor de a coopera pentru a preveni repetarea unei catastrofe de amploarea primului război mondial, la Conferința de pace de la Paris (desfășurată între 18 ianuarie 1919 și 21 iunie 1920) s-a hotărât înființarea Societății Națiunilor³, ale cărei principii fundamentale au fost formulate în ședința plenară a Conferinței, la 25 ianuarie 1919, arătându-se că: „*Este esențial, pentru menținerea statutului mondial pe care națiunile asociate au cum al stabili, să se creeze o Societate a Națiunilor, organ de cooperare internațională care va asigura îndeplinirea obligațiilor internaționale și va oferi garanții contra războiului*”⁴.

Pornind de la noile realități geopolitice europene, precum și de la țelurile Societății Națiunilor, problema găsirii unor noi forme de organizare a continentului european a fost reluată în mai multe proiecte care au preocupat nu numai elitele intelectuale ale vremii, ci și oamenii politici. Dar ideea unei Europe unite nu se putea impune ușor, ea avea de luptat cu teama statelor naționale (cu precădere a celor apărute în urma tratatelor de pace) de a nu fi înghițite de un organism superstatat coordonat de o mare putere, reeditându-se astfel situația antebelică.⁵

Au trebuit să mai treacă patru ani până când contele Richard Coudenhove-Kalergi⁶ a început să elaboreze proiectul său care a dat naștere mișcării Pan-Europa. În 1922, la Viena, a publicat un manifest cu un titlul „*Problema Europei se rezumă în două cuvinte: unificare sau prăbușire*”, iar în 1923 a publicat o lucrare amplă intitulată *Pan-Europa*, care va deveni opera clasică a mișcării cu același nume inițiată în același an. Pentru prima

¹ Irina Moroianu Zlătescu, Radu C. Demetrescu, *Drept Instituțional Comunitar și Drepturile Omului*, București, Institutul Român pentru Drepturile Omului, 2005, p. 15.

² La sfârșitul primului război mondial, bilanțul pierderilor de vieți omenești a fost unul tragic: peste 10 milioane de militari fiind uciși iar alte 10 milioane pierind din pricina epidemiilor. Au fost uciși, de asemenea, 13 milioane de civili, 9 milioane de prizonieri și 10 milioane de refugiați completând lista dezastrelor - Zorin Zamfir, Jean Banciu, *Primul război mondial*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995, pp. 334-335.

³ La o săptămână de la deschiderea Conferinței de pace de la Paris, s-a constituit o comisie cu sarcina elaborării actului constitutiv al Societății Națiunilor, ca parte integrantă a tratatului de pace. Proiectul final al acestui document, denumit Pactul Societății Națiunilor, a fost aprobat, în unanimitate, în sesiunea plenară a Conferinței din data de 1 aprilie 1919, dar pentru că Pactul era inclus în Tratatul de la Versailles, data oficială de constituire a Societății Națiunilor coincide cu intrarea în vigoare a Tratatului de pace, după ratificarea acestuia, la 10 ianuarie 1920.

⁴ Viorica Moisuc, *Istoria relațiilor internaționale*, București, Editura Fundației România de Măine, 2002, p. 108.

⁵ Gheorghe Sbârnă, *Românii și proiectele federale europene interbelice*, București, Editura Sylvi, 2002, p. 18.

⁶ Contele Richard Nikolaus von Coudenhove-Kalergi (1894-1972) a fost un publicist, gânditor politic și militant federalist european de origine austriacă.

dată în istorie a văzut lumina tiparului o lucrare de analiză lucidă în care au fost expuse principiile de bază ale unui program politic precis și coerent. Lucrarea sublinia necesitatea reconcilierii dintre Franța și Germania ca bază indispensabilă a reconstrucției europene. Uniunea trebuia să se inspire din multe puncte de vedere din organizarea panamericană care părea că a putut să concilieze independențele naționale și cooperarea internațională regională. Pan-Europa urma să fie înzestrată cu un Consiliu compus din delegați ai statelor, o Adunare parlamentară formată din delegați ai parlamentelor naționale și cu o Curte de justiție.

În manifestul „*Ce voiește Mișcarea Paneuropeană?*”, adoptat la 11 septembrie 1926, se proclamau direcțiile de acțiune necesare înlăptuirii Pan-Europei: garantarea egalității, securității și suveranității statelor; crearea de alianțe militare; crearea unei uniuni vamale; crearea unei monede comune; valorificarea în comun a resurselor din coloniile statelor membre; respectarea individualității culturale și a civilizației fiecărui stat; asigurarea protecției minorităților naționale; colaborarea cu alte state din cadrul Societății Națiunilor. Erau astfel prevăzute obiective pe plan economic, pe planul relațiilor internaționale, pe planul drepturilor omului.¹

Uniunea s-a bucurat de un mare succes în rândurile unor oameni politici, scriitori, diferiți intelectuali, cum au fost Aristide Briand, Leon Blum, Edouard Herriot, Eduard Beneș, Konrad Adenauer, Paul Valery, Paul Claudel, Rainer Maria Rilke și mulți alții încă.

În același timp, inițiativa contelui Coudenhove-Kalergi s-a confruntat și cu reacții nefavorabile. Într-un articol din ziarul „Arbeiter-Zeitung” (Ziarul Muncitorilor) se releva faptul că ideea aparține unui singur om care vede Europa tratatelor de pace sub amenințare și conflicte veșnice, arătându-se că: „*Utopia constă în a crede că puterile capitaliste se vor convinge de utilitatea solidarității internaționale dacă li se arată pericolul egoismului naționalist*”.²

Mișcarea Paneuropeană a continuat să rețină atenția în perioada următoare punând în mișcare o adevărată emulație intelectuală, dar pe planul realizărilor concrete acțiunile mișcării Paneuropene au eșuat.

În anul 1929, s-a trecut de la faza de propagandă în favoarea unificării europene la aceea a acțiunii oficiale. Astfel, ministrul de externe francez, Aristide Briand³, sprijinit de omologul său german Gustav Stresemann, cu ocazia celei de-a X-a sesiuni a Adunării Generale a Societății Națiunilor (5 septembrie 1929) a ținut un discurs, în care a propus un plan de constituire a Statelor Unite ale Europei, spunând: „*M-am asociat în timpul acestor ani la o propagandă activă în favoarea unei idei, care a vrut să fie calificată generoasă, poate pentru a se dispensa să se califice de imprudentă. Această idee, care s-a născut de mulți ani, care a aprins imaginația filozofilor și poezilor [...] a sfârșit să apară corespunzând unei necesități [...] Eu cred că între popoarele care sunt grupate din punct de vedere geografic cu acelea ale Europei trebuie să existe un fel de legătură federală. Această legătură federală mă voi strădui să o realizez*”.⁴

¹ Irina Moroianu Zlătescu, Radu C. Demetrescu, *op. cit.*, p. 16.

² Gheorghe Sbărna, *op. cit.*, p. 26.

³ Aristide Briand (1862 -1932) - politician și om de stat francez, care a ocupat în mai multe rânduri funcția de prim ministru al Franței și care a fost recompensat în 1926 cu Premiul Nobel pentru Pace.

⁴ Gheorghe Sbărna, *op. cit.*, p. 38.

În discursul său, Gustav Stresemann, a sprijinit ferm obiectivele economice ale unei astfel de uniuni, prin crearea de noi piețe pentru industria țărilor europene, raționalizarea economiei continentului și integrarea acesteia în circuitul mondial. În schimb, el exprima necesitatea precizării obiectivelor politice, astfel încât unificarea preconizată să nu limiteze suveranitatea națională a țărilor participante și să nu fie îndreptată împotriva nici unei puteri extraeuropene.

Reprezentanții celor 27 de state europene, membre ale Societății Națiunilor, au recunoscut necesitatea unui astfel de demers și au cerut ca Franța să elaboreze un memorandum, care să înscrie principiile de organizare a noii structuri de Uniune europeană, acesta urmând a fi înaintat spre documentare tuturor guvernelor europene pentru a-și exprima observațiile. Punctele de vedere ale guvernelor urmau a fi remise guvernului francez, iar apoi concluziile acestei consultări să fie prezentate la viitoarea sesiune a Adunării Generale a Societății Națiunilor.

Amânarea astfel cu câteva luni a dezbaterii proiectului Briand a pecetluit practic soarta acestuia, datorită schimbărilor nefavorabile intervenite în contextul economic și politic internațional. Moartea lui G. Stresemann (3 octombrie 1929) și venirea la putere a guvernului minoritar Brüning (27 martie 1930) a condus la întreruperea dialogului franco-german. Cabinetul Brüning a înfăptuit o schimbare decisivă a politicii externe germane în sens naționalist revizionist, iar ideea reconcilierii cu Franța a cedat locul unei intransigențe sporite pentru revizuirea tratatelor de pace și urmărirea prioritară a intereselor naționale ale Germaniei.

Cu toate acestea, la 17 mai 1930, a fost înaintat spre documentare tuturor guvernelor europene „*Memorandumul guvernului francez asupra organizării unui regim de Uniune Federală Europeană*”, în care apărea ideea necesității unei coordonări a politicilor economice, precum și necesitatea unui mecanism instituțional capabil să asigure Uniunii organele indispensabile îndeplinirii misiunii sale, format din: un organ reprezentativ sub forma de instituție regulată a „Conferinței europene”, alcătuită din reprezentanții tuturor guvernelor europene membre ale Societății Națiunilor; un organ executiv sub formă de Comitet politic permanent, cu o componență mai restrânsă, la care pot fi invitate și alte state, membre sau nemembre ale Societății Națiunilor, atunci când se dezbate probleme care le privesc în mod direct; un Secretariat care va elabora lucrările preliminare și va asigura din punct de vedere administrativ executarea instrucțiunilor Comitetului politic permanent sau Conferinței europene.¹

Memorandumul a avut un imens ecou de presă stârnind un mare interes în rândul opiniei publice europene. În Franța, în timp ce presa de centru și de stînga necomunistă saluta proiectul avînd rezerve privind principiul menținerii suveranității naționale absolute, presa de dreapta vorbea de „iluzii incurabile”, de „pacifism trădător”, văzînd singurul avantaj doar în obligarea tuturor statelor de a declara deschis acceptarea situației create prin tratatele de pace. În Germania, presa de centru și stînga, obiectînd împotriva stabilizării sistemului de la Versailles prin punerea în prim-plan a garanțiilor de securitate, subliniau totuși șansa irepetabilă oferită de proiect pentru unificarea europeană, pentru rezolvarea pe cale pașnică a tuturor diferendelor, incluzînd revizuirea frontierelor existente, prin bună înțelegere. Ziarele de dreapta, în schimb, absolutizau

¹ Ștefan Delureanu, *Geneza Europei comunitare. Mesajul democrației de inspirație creștină*, București, Editura Paideia, 1999.